

Из нашето минало.

КРАЛИ МАРКО И ЧЕРЕНЬ АРАПЪ

Веднъжъ въ ранно утро, Крали Марко решилъ да обходи земитъ на съседитъ си подвигъ да дири, роби да освобождава.

Още преди да пропъятъ първи пѣтли и той летѣлъ вече, яхналъ вѣрния Шарколия.

Живъ човѣкъ не срѣщалъ по пѣтя си. Насрѣдъ Косово поле той видѣлъ само една жена: прегъбена, дрипава, облѣчена въ черно.

— Добро утро, Косовска вдовице! — поздравилъ я Крали Марко.

Тя дигнала очи къмъ прочутия юнакъ, закръшила рѣце, заронила дребни сълзи:

— Азъ не съмъ Косовска вдовица, а съмъ си Косовска девойка.

Изгледалъ я удивенъ Крали Марко, поклатилъ глава, отново запиталъ:

— Слушай тогава, Косовска девойко! Като те питамъ право да ми отговоришъ: защо сж ти коситѣ побѣлѣли, защо ти е лицето съ бръчки покрито? Дали жалишъ нѣкого отъ рода си? Защо не си се млада омѣжила?

— Никого не жаля отъ мой родъ, ами има вече тридесетъ години какъ черенъ арапинъ е дошелъ въ нашитѣ земи и е прекупилъ отъ царя сватбината. Кога се младъ чакъ за жени, арапинътъ му иска по 33 жълтици, кога се млада мома за жени, иска ѝ по 30 жълтици. Моитѣ братя сж все сиромаси, не могатъ да му платятъ толкова пари. Затова коситѣ ми сж побѣлѣли и лицето ми се е състарило!

Въздъхналъ Марко Кралевити, извадилъ кисията съ жълтици, преброилъ 30 на девойката и ѝ казалъ:

— Намѣри си момче като за тебе и се омѣжи. А сега като те попитамъ право да ми отговоришъ: кѣде е кулата на арапина?

— Подъ Косово, срѣдъ зеленитѣ ливади има една бѣла

шатра. На шатрата отгоре е забучена златна ябълка. Тя свѣти като ясно слънце и отъдалече се познава.

Когато стражата на арапина съгледала Марко да пристига, спуснала се уплашена къмъ шатрата:

— По друмоветъ се е задалъ страшенъ юнакъ, арапино, господарю нашъ! А конътъ му е още по-страшенъ отъ него! Отъ нозе му огънъ искри летятъ, отъ уста му бѣли пѣни падатъ, отъ носа му сини пламъци биятъ, отъ очи му свѣткавици пушатъ... А нътъ му е още по-страшенъ премѣненъ. На плещи му кожухъ отъ мечище, на глава му калпакъ отъ вълчище, мустацитѣ му черни и голѣми като агне двегодишно!

Докато издумали и Марко вече пристигналъ.

— Добро утро, господине, господарю нашъ! — се поклонилъ смирено Марко — кажи ми, колко сватбина трѣбва да ти плата, че сватоветѣ ме чакатъ на пѣтя...

Усмивналъ се черниятъ арапинъ, лъснали едритѣ му бѣли зѣби:

— Какъ до сега не си научилъ? Вече тридесетъ години какъ седа въ равното Косово и вземамъ по 33 жълтици на младъ юнакъ, по 30 на девойка. А за тебе като най-голѣмъ юнакъ 60 не сж ти много!

Преобръналъ Марко всичкитѣ си джебове, дирилъ, бърсалъ запотеното си чело, най-накрая събралъ три жълтици.

— Ето, господине, нашитъ господарю! Имамъ всичко три жълтици. Вѣрвай ми, повече нѣмамъ. Когато невѣстата ме дари, всичко даръ на тебе ще дамъ...

Навѣсилъ се арапинътъ, скокналъ, грабналъ боздуганна си.

— Мамишъ ли ме, истина ли говоришъ, или съ мене шега си правишъ?

пѣтъ. Затова и азъ продължихъ спокойно да вървя. Но бѣхъ цѣлъ настрѣхналъ, готовъ да бѣгамъ щомъ тя се хвърли къмъ мене.

Минахъ толкова близо до лудата крава, че почувствахъ на ржката си сърдития ѝ дѣхъ. Отминахъ я. Направихъ още десетина крачки и разбрахъ, че кожата ми остана здрава.

Ненадейно се досѣтихъ за нѣщо и се обърнахъ. Тя бѣше майката на онова теленце, което извадихъ отъ ржката! Спрѣхъ се. Кравата ме гледаше.

Обхвана ме желание да изпитамъ приятелството на тази майка, поиска ми се да видя, дали ми е поне благодарна, че спасихъ отъ смъртъ рожбата ѝ. Върнахъ се и поднесохъ дланъ къмъ муцуната ѝ. О, тя, наистина, не ми облиза ржката, но и не се хвърли върху мене. Тя изхрипѣ, извърна се и мирно си отиде презъ отворената врата къмъ пасището.

Отъ всички страни се понесоха радостни викове.

Следъ нѣколко дни кравата се усмири. За мене остана най-голѣма радостъ при зори да се отбия въ краварника и да дочакамъ, кога ще я доятъ, за да изпия половинъ литъръ отъ нейното млѣко.

Матвей Вълевъ

СЕЛСКАТА КООПЕРАЦИЯ

Огънътъ изгасна. Чичо Давидко се поотмѣсти настрана. Развърза цървувитѣ си. Смъкна ги. Свали и наущата. Съблѣче се набързо. Следъ това се сви подъ чергата и пакъ се умълча. Тежки мисли го бѣха налѣгнали отъ една-две седмици. Мира му не даваха.

Имаше чичо Давидко малко имотъ. Работѣше го грижливо и успѣваше да свързва двата края. Но тая есенъ, единъ подиръ другъ умрѣха и двата му вола. И той остана като безъ ржце. Цѣла зима жена му плака. Цѣла зима страда и самъ той. Като че ли две отъ децата си бѣ изгубилъ.

Тази вечеръ мислитѣ го обориha каточели най-много. Но макаръ и да бѣше така, къмъ полунощъ той заспа дълбоко.

На заранъта, когато чичо Давидко отвори очи, жена му бѣше вече станала. Огъня отново бумтѣше. Той се попривдигна. Промъкна се до огнището и пакъ наведе глава.

— Да не бѣха поне децата, мислѣше си той, а то тѣ петъ и ние двама — седемъ души. На днешнитѣ времена лесно ли се хранятъ толкова гърла?

Въ това време стрина Давидковица приклекна до огъ-

Ржченица ГРОЗДОБЕРЪ В. П. Нешевъ

Есенно слънце препича и празникъ весель предрича.

Есенно слънце препича и празникъ весель предрича..

Трапеза чудна, богата, сложили днеска лозята.

Кланятъ се вити лозини, посрѣщатъ гости — дружини.

И канятъ — вѣйки развѣли — съ гроздове тежки, узрѣли.

Връщатъ се съ дълги кервани съ дарове пълни, набрани.

И ечи пѣсенъ далечна съсъ благодарностъ сърдечна.

Елинъ Пелинъ

ЕЗОПОВИ БАСНИ

ЗАЙЦИ И ЖАБИ

Събрали се веднъжъ зайцитѣ и почнали да се оплакватъ отъ живота си.

— И хора, и кучета, и орли, и всѣкакви звѣрове все насъ

гонятъ. По-добре да умремъ, отколкото вѣчно въ страхъ да живѣемъ. Хайде да се удавимъ!

Решили и се завтекли къмъ близката ржчица да се издвѣятъ всички. Като ги видѣли жабитѣ, изплашили се и наскочали въ водата. Тогава единъ зайкъ се провикналъ:

— Стойте, братя! Да не се давимъ. И отъ насъ имало кой да се бои. Вижте, жабитѣ се изплашиха отъ насъ.

Левъ Толстой

Дигналъ дѣсница, ударилъ нѣколко пѣти незнаиния юнакъ.

Изсмѣлъ се Марко Кралевити. Дълго и грѣмогласно.

Хей ти, черний, арапино! Съ мене шега ли си правишъ, или истина? Или праха трѣскашъ отъ кожата ми? Я почакай и азъ да те ударя, та да видишъ юнакъ какъ замахва.

И извадилъ своя боздуганъ. Замахналъ. И какво чудо станало!

Още при първия ударъ главата на арапина отхвъркнала, а снагата му потънала въ

земята. Следъ това Марко настигналъ стражитѣ, взелъ имъ оржието, пушалъ ги да си отидатъ въ родната земя, отвѣдъ морето. Отъ тѣхъ само трима оставилъ и ги разпратилъ глашатаи да съобщатъ по цѣлата страна:

Който има мома за мѣжене, да ѝ намѣри момче като за нея и да я омѣжи!

Който има юнакъ за женене, да му намѣри мома като за него и да го ожени!

Марковата дѣсница заплавила сватбарския данѣкъ за всички.

Фани Попова-Мутафова

чахъ. Но сега вече де мога безъ добитѣкъ. Пѣкъ както ме знаешъ, нѣма и кой да ми помогне. Своитѣ ми сж все по-голи и отъ менъ. А на чуждитѣ много не имъ е до даване. Нали виждашъ какъвъ е животътъ. Та рекохъ да стана и азъ членъ на кооперацията и да изтегля пари за единъ чифтъ волове. Това трѣбваше да сторя по-рано, но где ми е билъ ума, Господъ знае.

— Добре си намислилъ, — отвърна момчето. Вѣрвамъ да се нареди.

Пристигна и касиера.

— Какво те носи толкозъ рано при насъ, бай Давидко, запита той.

— Ще ти разкажа г-нъ касиеръ, ще ти разкажа и на тебъ. И той пакъ почна да разказва.

— Трѣбваше значи да закъсашъ, та тогава да дойдешъ при насъ, — отвърна му касиерътъ. Но нищо кооперацията е създадена да спасява точно такива като тебе хора. Да имъ се притичва на помощъ тъкмо въ такива моменти. Подай заявление, бай Давидко и всичко скоро ще стане.

Чичо Давидко се върна у дома си възроденъ. Слънце невиджано бѣше изгрѣло въ душата му. Той сега мислѣше за новитѣ си другари. Ехъ, какъ ще си ги обича, какъ ще си ги гледа...

— Какво стана, — запита

НАШИ ПИСАТЕЛИ

Стилианъ Чилингиоровъ

Роденъ е на 26.XI.1881 година въ гр. Шуменъ. Сега живѣе и работи въ София.

Стилианъ Чилингиоровъ е въ редицата на нашитѣ първи писатели. Той е председател на Съюза на българскитѣ писатели. Презъ 1932 година се празнува тържествено неговата тридесетъ и петъ годишна писателска и обществена дейностъ. Авторъ е на много книги отъ художественъ, общественъ и педагогически характеръ.

Първата книга, която е издалъ сж стиховетѣ му за деца „Букетче“. По-късно следватъ стихосбиркитѣ „Блѣнове и тжги“, Пѣсенъ на селяка“ и др. Написалъ е и романи: „Владо Булатовъ“, „Хлѣбъ нашъ насущний“, „Шинелъ безъ погони“, „Деца на ада“, „Първа жертва“, „Невиджанъ врагъ“, „Рибена костъ“, „До коле, о Господи“ и др.

Стилианъ Чилингиоровъ работи активно за издигане на нашитѣ читалища. Редакторъ е на в. „Читалищно слово“.

За малкитѣ е написалъ: „Ела, Сынчо отъ горица“, „Тѣй ми се стори“, „Люлчени пѣсни“ и други.

жена му. Успѣ ли? Тя нищо не знаеше и бързаше да научи всичко.

— Кооперацията жено, кооперацията, тя ще ни спаси животца.

Стрина Давидковица малко разбираше отъ кооперации. Затова замълча и рече да чака. Ней ѝ стигаше това, че мѣжа ѝ е веселъ и доволенъ отъ свършената работа. Отпусна се и нейното сърдце. Искаше ѝ се да завика, да запѣе, колкото ѝ сила държи.

Подиръ нѣколко дни чичо Давидко бѣше вече членъ на кооперацията. Изтегли веднага пари и си купи два бѣли, като гълъби, вола. Това бѣха най-хубавитѣ волове на пазаря. Като ги докара у дома си, жена му плака отъ радостъ, а децата му, мѣсто не можеха да си намѣрятъ. Радваха се, скачаха около добичетата. Милваха ги, цѣлуваха ги. А той гледаше отъ страна пълненъ съ нови сили. Стискаше жилавитѣ си ржце. — Утре, и моитѣ ниви ще бждатъ изорани, — мислѣше си той.

— Днесъ нека си поотпочинатъ, рече той, пѣкъ отъ утре, животъ и здраве, ще се заловимъ за работа.

Отъ този день чичо Давидко и стрина Давидковица не престанаха да благославятъ селската кооперация.

Славчо Ангеловъ